

De grensovergang

Columns - 3 juli 2017 - Auteur: Merlijn Schoonenboom

Als Rieham Saddagh haar verhaal houdt, valt het publiek in de trein nog wat stiller. 28 jaar is ze, in spijkerbroek en met hoofddoek. Anderhalf jaar geleden vluchtte ze van Syrië naar Duitsland, en ze is op deze 29ste juni net als ik spreker op een TedX-event in een speciaal gehuurde treinwagon tussen Enschede en Münster.

Saddagh staat in het midden van de wagon, omgeven door camera's en licht, op de bekende rode stip van de Amerikaanse Ted-organisatie - die deze keer gewoon uit een Ikea-kleed is gesneden. Ondertussen stopt de trein steeds opnieuw bij een ander plaatsje in dit Duits-Nederlandse grensgebied. Niemand kan in onze speciale wagon instappen, reizigers zien verbaasd hoe daar publiek met koptelefoons op zit te luisteren, en springen dan snel de gewone wagons in.

Over 'Crossing borders' gaat het vandaag, en zoals het bij de Ted-formule hoort - 'ideas worth spreading' - dient de spreker daar een inspirerende boodschap bij te hebben. Na haar eigen oorlogservaringen vertelt Saddagh ons daarom hoe blij we eigenlijk kunnen zijn met Europa, met de open grenzen, met het ontbreken van oorlog.

In de wagon ontstaat zo'n moment waar iedereen het even heel erg met elkaar eens is. Al lijkt het ook wel makkelijk: want natuurlijk, in vergelijking met Syrië is er niet echt iets waar je je hier, in één van de meest open grensgebieden van Europa, druk over hoeft te maken - het zijn twee Noord-Europese regio's, met een taal met dezelfde wortels, en op deze regenachtige dag lijken de Duitsers en Nederlanders zelfs erg op elkaar.

Merlijn Schoonenboom verbindt in zijn maandelijkse column persoonlijke ervaringen met bredere maatschappelijke ontwikkelingen in Duitsland

Bijna een open deur dus, vreesde ik nog, toen ikzelf met mijn eigen boodschap aankwam: 'Zie de grens niet als het einde van iets wat je al kent, maar als het begin van iets nieuws - iets dat je kan gebruiken'. Met andere woorden: cultuurverschillen als inspiratie in plaats van als obstakel. Het idee was bedoeld als een soort middenweg tussen nieuw nationalisme aan de ene kant (eigen cultuur eerst) en oppervlakkig globalisme aan de andere kant (alle verschillen

weg).

Maar als het publiek na afloop met elkaar in gesprek raakt, dan blijkt die wederzijdse inspiratie toch helemaal niet zo logisch. Een Duitse vrouw uit Nederland vertelt me verontwaardigd hoe weinig de Duitse bedrijven aan de overkant gebruik maken van nieuwere Nederlandse technieken - al zouden die een perfecte aanvulling kunnen zijn.

Een Nederlandse burgemeester vertelt me hoe zijn gemeente kampt met groeiende werkloosheid, terwijl men in de Duitse regio een paar kilometer verderop juist zit te springen om werknemers; maar om de één of andere bureaucratische reden verloopt het allemaal erg moeizaam met die open grenzen voor werknemers.

Een andere Duitse dame vertelt daarentegen hoe in een Duits grensdorp de vraag naar talencursussen Nederlands toeneemt, vooral bij winkelpersoneel. Veel Nederlanders doen inkopen in het dorp vanwege de lagere prijzen, maar de nieuwe generaties kunnen geen Duits meer. Zelfs de meeste jonge Nederlanders in het publiek vandaag, studenten van begin twintig, blijken nauwelijks Duits te kunnen. Ze spreken Engels met hun Duitse leeftijdsgenoten - en dat lijkt heel internationaal, maar is toch een beetje vreemd voor het kleine buurland van de belangrijkste handelspartner.

De trein blijkt een mooi symbool voor dit soort onverwachte obstakels in het Nederlands-Duits grensgebied. Zo moet de internationale trein tussen Amsterdam en Berlijn - geen ICE-verbinding - nog steeds tien minuten stoppen op grensstation Bad Bentheim, omdat het personeel en locomotief er van nationaliteit wisselt. Tussen Groningen en Bremen probeert men met de nieuwe 'Wunderline' de reistijden te verkorten, maar ook daar verloopt de vooruitgang moeizamer dan verwacht.

De Ted-wagon tussen Enschede en Münster komt vandaag in ieder geval zonder problemen bij zijn eindpunt. De Syrische Saddagh vertrekt weer naar haar verblijf, ze is ondergebracht in een dorpje dicht tegen de grens met Nederland. Oorlog is hier ver weg, maar ze zal hier toch nog wel even kunnen doorgaan met haar boodschap van de open grenzen.

Dit is een artikel gedownload via duitslandinstituut.nl.

Artikel: <https://duitslandinstituut.nl/artikel/21955/de-grensovergang>